

55. MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI WSPÓŁCZESNEJ **„WARSZAWSKA JESIEŃ” 21 – 29 września 2012**

55. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej Warszawska Jesień (21-29 września 2012) to „Warszawska Jesień... z głosem”. To hasło odnosi się do muzyki, która posługuje się tekstem, działaniem scenicznym, znaczeniem. A więc opera? Też, ale jako szczególny przypadek. Ponieważ chodzi o tekst w muzyce niejednokrotnie tylko domyślny, działanie sceniczne nierzadko jedynie zasugerowane, znaczenie często nieoczywiste. Tak więc głos, ale w sensie „zabierać głos”, a dopiero potem głos jako śpiew.

Stąd w programie różnorodne formy instrumentalne „mówiące” jak *Speakings* Jonathana Harvey’ a na orkiestrę i elektronikę, utwór w którym kompozytor kształtuje brzmienie orkiestrowe kierując się analizą spektralną głosu mówiącego człowieka, lub *Ein Brief* Mauricio Kagela, z którego to tytułowego listu – miłosnego – słyszymy jedynie początkowy zwrot: „Meine Liebe”, dalej zaś solistka śpiewa pełne ekspresji frazy bez słów, których obecność wyraźnie się jednak wyczuwa. Podobnie w utworze na śpiew alikwotowy i orkiestrę *On a Sufficient Condition for the Existence of Most Specific Hypothesis* amerykańskiego kompozytora i wokalisty Kena Ueno. Muzyka obywa się bez słów, ale jest podszyta mową dziecka (tegoż Ueno w wieku lat sześciu), którą w początkowym fragmencie słyszymy odtwarzaną z boomboxu. Także Kryštofa Mařatki *Zvěrohra*, cykl pieśni antropoidalnych (określenie kompozytora), dobrze egzemplifikuje ten sposób podejścia do muzyki. „Utwór przywodzi na myśl prymitywne wokalne wyrażenia pierwszych ludzi, którzy - poza gestem - zaczynają odkrywać inne możliwości komunikowania się: złożoną całość dźwięków wydawanych głosem, którym przypisują konkretne znaczenia” (z komentarza autorskiego).

Użyte wyżej Gombrowiczowskie słowo „podszyta“ odsyła nas do szczególnego wydarzenia, quasi opery, opartej na Gombrowiczowskim tekście *Historii*. Rzecz autorstwa Oscara Strasnoy’ a przeznaczona wyłącznie dla śpiewaków – Neue Vocalsolisten, którą to znakomitą grupę ze Stuttgartu będziemy gościć ponownie.

Tegoroczna idea w oczywisty sposób wiąże się też z różnorodnymi formami, łączącymi muzykę z pozamuzycznymi środkami wypowiedzi. I tak, oprócz *Historii*, nastąpi polskie prawykonanie utworu Georgesa Aperghisa – *Luna Park* na głos, flet kontrabasowy, perkusję i komputer (kompozycja została zamówiona wspólnie przez paryski IRCAM i Warszawską Jesień). European Workshop for Contemporary Music przedstawi koncert muzyczno-teatralny, a w nim prawykonania światowe: kompozycje zamówione przez Warszawską Jesień u Jagody Szmytki i przez Program 2 Polskiego Radia u Artura Zagajewskiego oraz nową wersję *Vivarium* Manosa Tsangarisa, ucznia twórcy gatunku teatru instrumentalnego – Mauricio Kagela. Duet Petrini – Jünger (flety kontrabasowe) dokona pierwszych na świecie wykonań utworów Kenta Olofssona, Pierre’ a Jodlowski’ ego i Aleksandry Gryki. Będą to dzieła multimedialne, przeznaczone na owe nisko brzmiące

flety, dźwięki elektroniczne oraz wideo. Zespół śpiewaków Camerata Silesia przedstawi *Phylakterion* Pawła Szymańskiego, wykonywaną w języku greckim kompozycję, którą nazwać by można rodzajem muzycznego rytuału modlitewnego, inspirowaną tekstami wczesnego chrześcijaństwa, odkrytymi podczas wykopalisk archeologicznych na terenie południowego Egiptu. W koncercie, który odbędzie się w kościele Ewangelicko-Reformowanym, dzieło to poprzedzą utwory chóralne Krzysztofa Baculewskiego, Ukrainki Anny Korsun i Litwinki Justė Janulytė.

Jednym ze znaczących wydarzeń odnoszących się do idei tegorocznego festiwalu będzie INORI na tancerzy (lub mimów) i orkiestrę (w wersji na tancerkę i taśmę), kompozycji Karlheinz Stockhausena, w której różnego rodzaju gesty (modlitewne, rytualne) wielu kultur świata, ściśle zsynchronizowane z dźwiękami, niejako unaoczniają płynącą muzykę. Solistką będzie znakomita realizatorka tego niezwykle wymagającego dzieła, Agnieszka Kuś.

Po raz pierwszy na Warszawskiej Jesieni wystąpi duet młodych, znakomych muzyków: Macieja Frąckiewicza (akordeon) i Magdaleny Bojanowicz (wiolonczela). Przedstawią oni kompozycje Adriany Hölszky i Matthiasa Pintschera oraz – to następny debiut na Jesieni, tym razem kompozytorski – utalentowanego młodego twórcy Wojciecha Blecharza. Odbędzie się światowe prawykonanie jego nowego utworu, stanowiącego część większego projektu operowego, nad którym kompozytor aktualnie pracuje. Zamówiona przez Warszawską Jesień kompozycja przeznaczona jest na akordeon, wiolonczelę oraz głos solowy. Wykonawczynią partii solowej będzie wspaniała mezzosopranistka Anna Radziejewska, która w drugiej części koncertu, wraz z orkiestrą Aukso, przedstawi także specjalnie dla niej skomponowane i jej dedykowane *Cantiere del Poema* Salvatore Sciarrina. Ten niezwykle wyrafinowany, wybitny włoski twórca znany jest z wielu dzieł wokalnoinstrumentalnych oraz z oper.

W stulecie skomponowania przez Arnolda Schönberga dramatyczno-koncertowego cyklu *Pierrot lunaire*, arcydzieła ekspresjonizmu muzycznego, przedstawiony zostanie projekt, na który złoży się wykonanie *Pierrot lunaire* w interpretacji Orkiestry Muzyki Nowej pod kierunkiem Szymona Bywalca oraz artystyczny komentarz do tego utworu: zamówiona przez Warszawską Jesień nowa kompozycja Macieja Jabłońskiego *Księżycowy Pierrot*, przeznaczona na aktora, zespół instrumentalny, dźwięki elektroniczne i wideo. W solowej partii *Sprechgesang* w utworze Schönberga usłyszymy Agatę Zubeł. *Pierrot lunaire* stanowi historyczny kontekst dla nurtu utworów nawiązujących do hasła „Warszawska Jesień... z głosem”. Nadmienmy, że w koncercie finałowym z kolei przedstawione zostaną *Herodiade-Fragmente* Matthiasa Pintschera, które nawiązują do dzieła Schönberga.

Głosu nie będą pozbawione także dwa koncerty, które z pewnością można zaliczyć do jednych z najważniejszych wydarzeń festiwalowych: chodzi o koncert z udziałem Studia Eksperymentalnego z Freiburga oraz występ Ensemble Intercontemporain z Paryża. Słynny freiburgski ośrodek muzyki elektronicznej zaprezentuje utwory przeznaczone na głosy, instrumenty i dźwięki elektroniczne, a będą to: *Guai ai gelidi mostri* Luigiego Nona, kompozycje Chai Czernowin i Marka André oraz światowe prawykonanie nowego utworu Jamili Jazyłbekovej. W wykonaniu Ensemble Intercontemporain pod dyrekcją Patricka

Davina, jednej z najznakomitszych orkiestr kameralnych uprawiających muzykę współczesną, usłyszymy z kolei dwie kompozycje György Kurtága: *4 Capriccios* i *Four Poems by Anna Akhmatova* (wystąpi sopranistka Natalia Zagorinskaja) oraz światowe prawykonania trzech utworów kompozytorów polskich: Stanisława Bromboszcza, Tadeusza Wieleckiego i Lidii Zielińskiej. Kompozycje Stanisława Bromboszcza i Lidii Zielińskiej zostały zamówione przez Warszawską Jesień.

Co do koncertów symfonicznych, obok inauguracji z udziałem orkiestry Filharmonii Narodowej, którą poprowadzi wybitny francuski dyrygent Pascal Rophé oraz finału w wykonaniu Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach pod dyrekcją charyzmatycznego Lucasa Visa, zaplanowany został jeszcze jeden koncert Orkiestry Filharmonii Narodowej, która tym razem wystąpi pod kierunkiem bardzo zdolnego młodego dyrygenta Rafała Janiaka. W programie tych koncertów – oprócz wspomnianych kompozycji Harvey’ a, Kagela, Mañatki, Kena Ueno i Matthiasa Pintschera – znajdują się również m. in.: *Uwertura pittsburska* Krzysztofa Pendereckiego (usłyszymy ją w Polsce po raz pierwszy), *Roseherte* na orkiestrę i dźwięki elektroniczne holenderskiej kompozytorki Rosalie Hirs, *Concerto per violbasso e orchestra* Witolda Szalonka oraz Kaji Saariaho *D’om le vrai sens* (z udziałem fińskiego wirtuoza klarnetu Kari’ego Kriikku).

Kontynuowana będzie Mała Warszawska Jesień – festiwal muzyki współczesnej dla dzieci. W ramach tego nurtu odbędzie się koncert, w którego programie będzie można usłyszeć *Federico’s Little Songs for Children* George’a Crumba, cykl siedmiu krótkich utworów na sopran, flet i harfę do wierszy Federico Garcii Lorki oraz *Cinq études de bruits* pioniera muzyki elektronicznej Pierre’a Schaeffera: są to skomponowane w roku 1948 pierwsze utwory na taśmę, przykłady muzyki konkretnej. Ponadto w trakcie trwania festiwalu czynna będzie w Zachęcie interaktywna instalacja Łukasza Szałankiewicza *Dźwiękoświsty*, na zamówienie festiwalu zrealizowany zostanie przez Jerzego Kornowicza w Łazienkach Królewskich muzyczny spacer – kompozycja plenerowa, a warsztaty dla dzieci (będą one skierowane częściowo również do rodziców) poprowadzą Dagna Sadkowska i Michał Górczyński. Wśród działań, które zapropnują ci wszechstronni, kreatywni muzycy, będziemy mieli m. in. do czynienia z beatboxującymi zwierzętami i muzycznymi kuchniami świata.

Tadeusz Wielecki
Dyrektor Festiwalu